

Tasavallan presidentti Alexander Stubb

Tasavallan presidentin puoliso Suzanne Innes-Stubb

Tasavallan presidentin kanslia

Jatkokirje - naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta, viranomaisten oikeusturvavastuu ja rakenteellisen korruption tunnistaminen Suomessa

Arvoisa tasavallan presidentti Alexander Stubb,

arvoisa Suzanne Innes-Stubb,

olin ensimmäisen kerran yhteydessä Tasavallan presidentin kansliaan 13.3.2026 naisiin kohdistuvaan lähisuhdeväkivaltaan, lasten asemaan sekä väkivallan uhrien oikeusturvaan liittyvistä viranomaisprosesseista.

Jo tuolloin kyse ei ollut vain omasta tapauksestani.

Toin kirjeessäni esiin myös Kansalaisen oikeusturvaa edistävä yhdistys KOT ry:ssä tekemäni vapaaehtoistyön kautta esille nousseita samankaltaisia tilanteita ja toistuvia oikeusturvakysymyksiä.

Sain Tasavallan presidentin kansliasta 9.4.2026 vastauksen, jossa ymmärrettävästi todettiin, ettei tasavallan presidentti voi puuttua yksittäisten viranomaisten tai tuomioistuinten päätöksentekoon.

Kanslianne vastauksessa todettiin kuitenkin myös, että tasavallan presidentti tekee perustuslain mukaisen toimivaltansa puitteissa parhaansa edistääkseen turvallisuuden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden parempaa toteutumista.

Vastasin samana päivänä ja täsmensin, ettei tarkoitukseni ollut pyytää presidenttiä puuttumaan yksittäiseen asiaani, vaan tuoda esiin laajempi huoli viranomaistoiminnan rakenteellisista ongelmista.

Kirjoitin jo silloin vakavien väkivaltarikosepäilyjen käsittelyn viivästymisestä, viranomaisten tukeutumisesta toistensa arvioihin ilman riittävää itsenäistä selvittämistä sekä siitä, miten virheelliseksi osoitettu tieto voi siirtyä viranomaiselta toiselle ja vaikuttaa lopulta myös tuomioistuimen ratkaisuun.

Tämä ei ole koskaan ollut vain minun kysymykseni.

1. Naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja viranomaisjärjestelmän vastuu

Naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ei ole Suomessa marginaalinen ilmiö, vaan vakava yhteiskunnallinen ja ihmisoikeudellinen ongelma.

Viranomaisten tietoon tulevat tapaukset muodostavat lisäksi vain osan kaikesta lähisuhdeväkivallasta. Uhrin mahdollisuuteen hakea apua vaikuttaa ratkaisevasti se, voiko hän luottaa siihen, että hänen kertomansa otetaan vakavasti, tapahtumat selvitetään asianmukaisesti ja viranomaiset ryhtyvät tarvittaviin suojaaviin toimiin.

Siksi huomiota ei voida kohdistaa vain väkivallantekijöihin. On arvioitava myös niiden viranomaisten toimintaa, joiden tehtävänä on julkista valtaa käyttäen suojella uhreja, tutkia rikoksia ja estää väkivallan jatkuminen.

Meidän on uskallettava kysyä, missä määrin viranomaisten passiivisuus, tutkintojen viivästyminen, väkivallan tunnistamatta jääminen, ilmoitetun kokonaisuuden pirstominen sekä järjestelmän vaikeus korjata omia virheitään mahdollistavat lähisuhdeväkivallan jatkumisen ja heikentävät uhrien oikeusturvaa.

Viranomaisen passiivisuus ei ole lähisuhdeväkivaltatilanteessa neutraalia.

Jos väkivallasta ilmoitetaan, mutta sitä ei tutkita tehokkaasti, väkivallan riskiä ei arvioida tai ilmoituksen tehneen henkilön luotettavuus asetetaan perusteettomasti kyseenalaiseksi, seurauksena voi olla paitsi oikeusturvan menetys myös se, ettei väkivaltaa käyttäneen henkilön toimintaan puututa ajoissa.

2. Väkivallasta kertova osapuoli voi muuttua viranomaisprosessin ongelmaksi

Erityisen vakava oikeusturvaongelma syntyy silloin, jos lähisuhdeväkivallasta kertovan henkilön toiminta tulkitaan väkivallasta kertomisen sijasta osoitukseksi hänen epävakaudestaan, konfliktoitumisestaan tai yhteistyökyvyttömyydestään.

Tällöin huomio voi siirtyä ilmoitetuista teoista ilmoittajan persoonaan, mielenterveyteen, käyttäytymiseen tai viestintätapaan.

Mitä useammin henkilö yrittää korjata virheellistä tietoa ja saada viranomaisia tutkimaan alkuperäiset tapahtumat, sitä helpommin hänen toimintansa voidaan tulkita liialliseksi yhteydenpidoksi, viranomaisten kuormittamiseksi tai kyvyttömyydeksi hyväksyä aikaisempia ratkaisuja.

Tästä muodostuu kehäpäätelmä:

- henkilö ilmoittaa väkivallasta ja pyytää apua;
- ilmoitettuja tekoja ei tutkita riittävästi tai asiaa tarkastellaan ensisijaisesti huoltoriitana;
- henkilö toimittaa lisää näyttöä ja yrittää korjata virheellisiä tietoja;
- yhteydenottojen määrä ja voimakkuus tulkitaan hänen luotettavuuttaan heikentäväksi;
- aikaisempi viranomaiskäsitys vahvistuu; ja
- alkuperäinen väkivaltaa koskeva kysymys jää edelleen selvittämättä.

Tällaisessa rakenteessa avun hakeminen voi paradoksaalisesti heikentää avunhakijan asemaa.

3. Virheellisen tiedon ketjuuntuminen ja institutionaalinen lukkiutuminen

Oman asiakirja-aineistoni perusteella olen joutunut seuraamaan tilannetta, jossa ensimmäinen virheellinen tai puutteellinen viranomaisarvio on muodostanut lähtötiedon seuraavalle viranomaiselle.

Myöhemmät viranomaiset ovat voineet tukeutua aikaisempaan arvioon ilman, että alkuperäinen näyttö olisi arvioitu itsenäisesti

uudelleen, vaikka jokaisen toimivaltaisen viranomaisen olisi tullut arvioida asian ratkaisemiseen vaikuttava aineisto itsenäisesti, riittävästi ja puolueettomasti Suomen lain edellyttämällä tavalla.

Kun sama tieto on tämän jälkeen toistunut useissa asiakirjoissa, sen asema on vähitellen vahvistunut. Lopulta aikaisempien viranomaisten johtopäätökset ovat voineet saada alkuperäistä todistusaineistoa suuremman painoarvon.

Kansalainen joutuu tällöin osoittamaan saman virheen uudelleen jokaisessa erillisessä prosessissa, mutta vastuu kokonaisuuden korjaamisesta ei käytännössä kuulu kenellekään.

Mitä useampi viranomainen on ehtinyt käyttää alkuperäistä tietoa, sitä vaikeammaksi sen korjaaminen muodostuu. **Virheen tunnustaminen merkitsisi samalla sitä, että myös myöhempien päätösten ja menettelyjen tietopohja sekä virkamiesten toiminnan lainmukaisuus ja mahdollinen rikosoikeudellinen virkavastuu olisi arvioitava uudelleen.**

Tätä voidaan kuvata institutionaaliseksi lukkiutumiseksi tai rakenteellisen korruption kaltaiseksi ilmiöksi.

En tarkoita tällä sitä, että väittäisin yksittäisten virkamiesten ottaneen vastaan lahjuksia. **Tarkoitan järjestelmään muodostunutta toimintatapaa, jossa virkamiehet käyttävät julkista valtaansa oman organisaationsa, kollegoidensa ja aikaisempien viranomaisratkaisujen suojaamiseen sekä havaittujen virheiden peittämiseen niiden avoimen selvittämisen, korjaamisen ja virkavastuun toteuttamisen sijasta.**

Kun tällainen menettely toistuu ja sitä ylläpidetään myös viranomaisorganisaation johdon tai sisäisen valvonnan tasolla, kyse ei ole enää vain yksittäisten virkamiesten virheistä, vaan organisaatiotasoisesta institutionaalisesta itsepuolustuksesta ja rakenteellisen korruption kaltaisesta julkisen vallan väärinkäytöstä.

Olennaisin kysymys ei tällöin enää ole:

Kuka teki ensimmäisen virheen?

Olennaisempi kysymys on:

Miksi virhettä ei korjata sen jälkeen, kun järjestelmälle on toimitettu sitä koskevaa asiakirjanäyttöä?

4. Samankaltaiset oikeusturvakysymykset eivät vaikuta yksittäisiltä

Teen vapaaehtoistyötä **Kansalaisen oikeusturvaa edistävä yhdistys KOT ry:ssä**. Tämän työn kautta olen kohdannut myös muiden ihmisten viranomaisprosesseissa samankaltaisia oikeusturvakysymyksiä. Tiedossani on tällaisia tapauksia jo **yhdeksän hyvinvointialueen alueelta**.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa on pitkään tunnistettu lastensuojelun kirjaamiseen, tiedonkulkuun, asiakkaiden oikeusturvaan ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön liittyviä ongelmia. Kohtaamissani tapauksissa toistuu erityisesti sama rakenne: **yhden viranomaisen, usein lastensuojelun, muodostama alkuperäinen narratiivi alkaa ohjata koko myöhempää viranomaisprosessia**.

Kun tietty tulkinta on kerran kirjattu viranomaisasiakirjoihin, poliisi, terveydenhuolto, olosuhdeselvittäjät ja tuomioistuimet saattavat

tukeutua siihen sen sijaan, että ne arvioisivat alkuperäisen aineiston itsenäisesti. Asiakirjatodisteet, vastanäyttö ja myöhemmät korjauspyynnöt voidaan tällöin sivuuttaa tai tulkita jo muodostetun narratiivin kautta.

Oikeudenkäynneissä ja vaativissa lasten asemaa koskevissa asioissa kokenut asianajaja on kuvannut minulle, että oikeudellisissa käytännöissä tunnetaan laajasti ilmiö, jossa tiettyyn suuntaan lähtenyttä viranomaisprosessia on erittäin vaikea kääntää. Myöhemmät viranomaiset nojaavat helposti aikaisempiin kirjauksiin ja arvioihin sen sijaan, että alkuperäinen aineisto ja sitä vastaan puhuva näyttö arvioitaisiin itsenäisesti uudelleen.

En yksilöi asianajajaa, koska kyseessä oli keskustelussa esitetty ammatillinen havainto enkä ole saanut lupaa hänen nimensä käyttämiseen. Havainnon merkitys on siinä, ettei kuvaamani ilmiö vaikuta olevan vain yksittäisten asiakkaiden kokemus, vaan myös oikeudellisessa käytännössä tunnistettu ongelma.

Se, että tällainen toimintatapa tunnetaan käytännössä, ei tee siitä lainmukaista. Jokaisen toimivaltaisen viranomaisen tulee arvioida toimivaltaansa kuuluva asia itsenäisesti, puolueettomasti ja riittävän selvityksen perusteella. Aikaisemman viranomaisen kirjaus ei vapauta myöhempää viranomaista omasta selvittämis-, perustelemis- ja lainmukaisuusvastuustaan eikä oikeuta sivuuttamaan asian ratkaisemiseen vaikuttavaa vastanäyttöä.

En väitä, että jokainen viranomaisesta esitetty arvostelu olisi perusteltu tai että jokainen yksittäinen tapaus osoittaisi viranomaisen toimineen väärin. Tällaiset johtopäätökset edellyttävät asiakirjoihin perustuvaa tapauskohtaista arviointia.

Huolestuttavaa on kuitenkin se, että eri hyvinvointialueilla ja eri ihmisten viranomaisprosesseissa toistuvat samankaltaiset rakenteet:

- väkivallasta kertova henkilö määritellään konfliktin aiheuttajaksi;
- lähisuhdeväkivaltaa käsitellään ensisijaisesti huoltoriitana;
- alkuperäisten tekojen sijasta huomio kohdistuu ilmoittajan käyttäytymiseen, persoonaan tai mielenterveyteen;
- yhden viranomaisen muodostama narratiivi alkaa ohjata koko myöhempää viranomaisprosessia;
- viranomaiset tukeutuvat toistensa kirjauksiin tarkistamatta niiden alkuperää, oikeellisuutta tai ajantasaisuutta;
- alkuperäisiä asiakirjatodisteita ja muodostettua narratiivia vastaan puhuvaa näyttöä sivuutetaan;
- asiakirjavirheitä ei korjata, vaikka niiden yksilöimiseksi toimitetaan kirjallista näyttöä;
- kokonaisuutta käsitellään toisistaan erillisinä tapahtumina; ja
- valvontaviranomainen arvioi yksittäisiä päätöksiä tutkimatta eri viranomaisten muodostamaa tapahtumaketjua ja sen yhteisvaikutuksia.

Kun sama toimintamalli toistuu useilla hyvinvointialueilla ja eri viranomaisprosesseissa, kyse ei vaikuta olevan vain yksittäisten virkamiesten satunnaisista virheistä. Kyse on rakenteellisesta oikeusturvaongelmasta, jossa yhden viranomaisen kerran muodostama narratiivi voi syrjäyttää alkuperäisen näytön ja alkaa ohjata myöhempää päätöksentekoa.

Menettely on ristiriidassa sen kanssa, että jokaisen viranomaisen on selvitettävä toimivaltaansa kuuluva asia itsenäisesti, riittävästi ja puolueettomasti sekä arvioitava myös aikaisempaa tulkintaa vastaan

puhuva näyttö. Viranomaisten keskinäinen luottamus ei saa muuttua järjestelmäksi, jossa aikaisempia arvioita toistetaan ilman niiden perusteiden tarkistamista ja asiakirjoilla osoitetut virheet jätetään korjaamatta.

5. Auer-Ihleen ja Kukkaan liittyvistä rikosprosesseista käytävä keskustelu

Suomalaisessa julkisuudessa on viime vuosina keskusteltu rikosprosesseista, joissa alkuvaiheen oletukset, asiantuntijatulkinnat ja viranomaisten muodostama tapahtumakuva ovat vaikuttaneet poikkeuksellisen pitkään asioiden myöhempään käsittelyyn.

Auer-Ihleen ja Kukkaan liittyvistä rikosprosesseista käyty oikeudellinen ja yhteiskunnallinen keskustelu on nostanut esiin kysymyksen siitä, miten vaikeaa viranomaisjärjestelmän voi olla arvioida aikaisempia lähtökohtiaan uudelleen sen jälkeen, kun tietty tapahtumakuva on kerran vakiintunut.

En rinnasta omaa asiaani näihin tapauksiin niiden tosiseikkojen, rikosepäilyjen tai oikeudellisten ratkaisujen osalta.

Vertailukohta on yksinomaan rakenteellinen: jos alkuperäinen oletus alkaa ohjata myöhempää todistelua, asiantuntija-arvioita ja näytön merkityksellisyyttä koskevia ratkaisuja, myös uusi aineisto voidaan tulkita aikaisemman käsityksen kautta sen sijaan, että alkuperäiset lähtökohdat ja koko näyttö arvioitaisiin aidosti uudelleen.

Mitä pidempään tällainen prosessi jatkuu ja mitä useampi viranomainen on ehtinyt perustaa toimintansa samaan tapahtumakuvaan, sitä korkeammaksi voi muodostua institutionaalinen kynnys aikaisempien arvioiden

uudelleentarkastelulle, mahdollisten virheiden tunnistamiselle ja niiden seurausten korjaamiselle.

6. Poliisin viimeaikaiset kohut ja sisäisen arvioinnin rajat

Vuoden 2026 aikana Suomessa on käyty vakavaa julkista keskustelua poliisin voimankäytöstä ja poliisitoiminnan valvonnasta.

Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki käsitteli 18.8.2026 Ylen A-studiossa kolmea noin puolentoista viikon aikana julkisuuteen tullutta tapausta. Tuusulassa poliisiauto kiilasi 15-vuotiaan mopoilijan ojaan ja aitaan, Tampereella poliisi osoitti miestä virka-aseella ja Espoossa kehitysvammainen mies kuoli sen jälkeen, kun poliisi oli käyttänyt etälamautinta.

Kaikki kolme tapausta oli toimitettu syyttäjän arvioitaviksi, eikä niiden rikosoikeudellista arviointia ollut vielä ratkaistu. Tästä huolimatta Koskimäki totesi julkisesti, ettei poliisitoiminta ollut tapauksissa onnistunut. Hän ilmoitti poliisin aloittavan välittömästi oman sisäisen arviointinsa odottamatta esitutkintojen tai mahdollisten oikeudenkäyntien lopputuloksia.

Pidän tärkeänä, että poliisiylijohtaja ei vedonnut keskeneräisiin rikosprosesseihin välttääkseen poliisiorganisaation oman toiminnan välittömän arvioinnin. Hänen kannanottonsa osoittaa, että poliisin on mahdollista tunnistaa toimintansa vakavat ongelmat ja käynnistää järjestelmätason arviointi jo silloin, kun tapahtumien lainmukaisuuden rikosoikeudellinen käsittely on vielä kesken.

Olette itse avannut kesäkuussa 2026 UN Women Suomen *Kaikkien miesten asia* -kampanjan, joka kutsuu miehiä rikkomaan naisiin

kohdistuvaa väkivaltaa ympäröivän hiljaisuuden ja osallistumaan väkivallan ehkäisemiseen. Kampanjassa esittämämme viesti on selvä: naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ei saa hyväksyä eikä siitä saa vaieta.

Tämän periaatteen on toteuduttava myös viranomaisjärjestelmän jokapäiväisessä toiminnassa. Väkivallasta ilmoittavan naisen oikeusturva ei saa riippua siitä, tallentuuko viranomaisen toiminta videolle, saako hänen tapauksensa median huomion tai syntyykö sen ympärille niin voimakas julkinen paine, ettei asiaa enää voida sivuuttaa.

Järjestelmän on toimittava myös silloin, kun tapahtumat eivät näy ulospäin ja uhri joutuu yksin osoittamaan asiakirjoilla, että hänen rikosilmoituksiaan, toimittamaansa näyttöä tai viranomaisten menettelyä ei ole arvioitu asianmukaisesti.

Juuri tästä syntyy laajempi kysymys:

Miksi vastaavaa välitöntä järjestelmätason tarkastelua ei tehdä silloin, kun kyse ei ole videolle tallentuneesta poliisin voimankäytöstä vaan naisiin kohdistuvan pitkäkestoisen lähisuhde- tai seksuaaliväkivallan tutkimatta jäämisestä, pitkistä esikäsittelyistä, väkivallan riskinarvioinnin puuttumisesta, virheellisen tiedon ketjuuntumisesta tai uhrin luotettavuuden perusteettomasta kyseenalaistamisesta?

Koskimäen elokuinen ulostulo osoittaa, ettei poliisin tarvitse odottaa rikosprosessin päättymistä arvioidakseen, onko sen omassa toiminnassa ollut vakavia puutteita. Samalla se herättää kysymyksen siitä, miksi samaa periaatetta ei sovelleta tilanteisiin, joissa epäillyt laiminlyönnit eivät ole tallentuneet videolle mutta ne on yksilöity viranomaisen omilla asiakirjoilla.

Kun poliisin menettely tulee videon ja laajan julkisuuden kautta kaikkien nähtäväksi, poliisiylijohtaja voi todeta toiminnan epäonnistuneen ja käynnistää välittömän sisäisen arvioinnin. Mutta kuka käynnistää vastaavan riippumattoman kokonaisarvioinnin silloin, kun lähisuhdeväkivallasta ilmoittanut kansalainen joutuu vuosien ajan osoittamaan viranomaiselta toiselle, ettei hänen alkuperäisiä ilmoituksiaan, toimittamaansa näyttöä tai viranomaisten myöhempiä menettelyvirheitä ole arvioitu asianmukaisesti?

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastustaminen ei voi jäädä kampanjoiksi, julkisiksi kannanotoiksi tai reaktioiksi poikkeuksellisen näkyviin tapauksiin. Sen on näyttävä myös siinä, miten poliisi vastaanottaa rikosilmoituksen, arvioi esitutkintakynnyksen, tunnistaa pitkäkestoisen lähisuhdeväkivallan, arvioi väkivallan riskin, turvaa lasten aseman, käsittelee vastanäytön ja korjaa osoitetut virheet.

Julkisen vallan lainmukaisuuden ja uhrin oikeusturvan on toteuduttava riippumatta siitä, saako asia laajaa julkisuutta tai nousevatko kansalaiset vaatimaan siihen puuttumista. Oikeusvaltio ei voi toimia vain julkisen paineen pakottamana.

Sisäinen arviointi ei kuitenkaan yksin riitä, jos arvioinnin kohteena ovat oman organisaation aikaisemmat päätökset, johdon valvontavastuu tai virkamiesten mahdollinen rikosoikeudellinen vastuu. Tällöin oman organisaation suorittama arviointi voi itsessään synnyttää perustellun kysymyksen siitä, arvioidaanko tapahtumia puolueettomasti vai suojataanko samalla organisaation aikaisempaa toimintaa.

Oikeusvaltion uskottavuus edellyttää, että vakavat ja asiakirjoilla yksilöidyt epäilyt viranomaisen omasta toiminnasta voidaan saattaa aidosti riippumattomaan tutkintaan. Tämän oikeussuojan on

toimittava myös ilman videota, median kiinnostusta, julkista kohua tai kansalaisten voimakasta painostusta.

7. Rakenteellinen korruptio ja Garden Helsinki -keskustelu

Suomessa rakenteellisesta korruptiosta on keskusteltu viime aikoina näkyvästi Garden Helsinki -hankkeen yhteydessä. Julkisessa keskustelussa on tarkasteltu muun muassa hankkeelle suunnitellun valtiontuen valmistelun avoimuutta, päätöksenteon dokumentointia, vaikuttamiseen liittyneitä verkostoja ja sitä, saiko hanke erityisaseman muiden mahdollisten hankkeiden joukossa.

Garden Helsinki -hankkeessa ei ole tällä perusteella oikeudellisesti todettu korruptiota. Julkisuudessa esitetyt epäilyt ja asiantuntija-arviot ovat kuitenkin nostaneet rakenteellisen korruption käsitteen laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Niissä on kysytty, voiko päätöksenteko olla muodollisesti vaikeasti osoitettavissa rikolliseksi mutta samalla epäeettistä, puutteellisesti dokumentoitua, verkostojen ohjaamaa tai hyvän hallinnon periaatteiden vastaista.

Rakenteellinen korruptio ei välttämättä tarkoita lahjuksen antamista tai vastaanottamista. Se voi ilmetä myös epävirallisina vaikutusverkostoina, suosimisena, sidonnaisuuksien sivuuttamisena, luottamusaseman väärinkäyttönä, vastuun hajautumisena tai toimintana, jossa järjestelmän sisäinen etu alkaa syrjäyttää päätöksenteon avoimuuden, puolueettomuuden ja lainmukaisuuden.

Garden Helsinki -keskustelun merkitys tämän kirjeen kannalta ei ole hankkeen rinnastaminen omaan viranomaisprosessiini. Vertailukohta on se, että **rakenteellisen korruption mahdollisuus on Suomessa**

tunnistettu perustelluksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi myös silloin, kun kyse ei ole väitetystä suorasta lahjonnasta vaan verkostojen, sidonnaisuuksien, puutteellisen avoimuuden ja julkisen vallan käytön muodostamasta kokonaisuudesta.

Jos rakenteellisen korruption riskiä voidaan tarkastella taloudellisessa ja poliittisessa päätöksenteossa, samaa käsitettä on voitava tarkastella myös kansalaisten oikeusturvan, rikostutinnan ja viranomaisvalvonnan yhteydessä.

Voiko viranomaisjärjestelmään muodostua toimintatapa, jossa:

- aikaisempaa virhettä ei haluta tunnustaa sen oikeudellisten tai institutionaalisten seurausten vuoksi;
- oman organisaation tai kollegan toimintaa arvioidaan lievemmin kuin ulkopuolisen kansalaisen toimintaa;
- esteellisyydet arvioidaan organisaation sisällä ilman tosiasiallista ulkopuolista kontrollia;
- valvonta jää muodolliseksi eikä asiakirjoilla yksilöityihin ristiriitoihin vastata;
- viranomaiset käyttävät toistensa puutteellisia arvioita myöhemmän päätöksenteon perustana;
- osoitettuja virheitä ei korjata eikä virheellisen tiedon vastaanottaneille tahoille ilmoiteta;
- organisaation sisäinen valvonta suojaa aikaisempaa menettelyä sen riippumattoman arvioinnin sijasta; ja
- vastuu hajautuu niin monelle viranomaiselle, ettei kukaan tosiasiallisesti vastaa tapahtumaketjun tutkimisesta ja korjaamisesta?

Tällainen rakenne voi ilmentää institutionaalista itsepuolustusta ja rakenteellisen korruption kaltaista julkisen vallan väärinkäyttöä, vaikka yksittäistä lahjontatekoa ei olisi eikä rakenteellinen korruptio sellaisenaan muodostaisi erillistä rikosnimikettä. Oikeudellinen arviointi on tällöin kohdistettava niihin konkreettisiin virkavelvollisuuksiin, esteellisyyksiin, päätöksiin, laiminlyönteihin ja julkisen vallan käyttötapoihin, joista rakenne muodostuu.

Ratkaiseva kysymys on, käytetäänkö julkista valtaa lain ja kansalaisen oikeusturvan toteuttamiseen vai oman organisaation, sen virkamiesten ja aikaisempien ratkaisujen suojaamiseen.

8. Julkisen vallan vaientava vaikutus

Oikeusvaltion kannalta erityisen vakavaa on, jos kansalaisen yritykset osoittaa viranomaisen virheitä alkavat johtaa häneen itseensä kohdistuviin kielteisiin tulkintoihin tai viranomaistoimenpiteisiin.

Kansalaisella on oltava oikeus arvostella viranomaistoimintaa, tehdä rikosilmoituksia, vaatia virheiden korjaamista, pyytää asiakirjoja ja saattaa virkamiesten menettely valvontaviranomaisten arvioitavaksi ilman, että tätä toimintaa käytetään sellaisenaan osoituksena hänen epäluotettavuudestaan, häiriintyneisyydestään tai kyvyttömyydestään hyväksyä aikaisempia ratkaisuja.

Omassa asiassani viranomaiset ja valvontatahot ovat sivuuttaneet tai vähätelleet asiakirjoilla yksilöimääni aineistoa tavalla, joka näkyy myös heidän käyttämässään sanamuodossa. Lounais-Suomen poliisilaitoksen rikosylikomisario Jari Riiali totesi 24.2.2025 tekemässään tutkinnan päätöksessä: **"Aarnivalon väitteissä henkisestä väkivallasta on kyse hänen omasta subjektiivisesta käsityksestään, joka ei saa tukea hänen poliisille toimittamista kattavasta asiakirja-aineistosta."**

Syyttäjälaitoksen valtionsyyttäjä Tapio Mäkinen puolestaan totesi 1.7.2026 antamassaan esitutkinnan päätöksessä esteellisyysväitteistäni: **"Väitteet perustuvat Aarnivalon näkemyksiin ja mielikuviin."**

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian 14.7.2026 antamassa vastauksessa todettiin: **"Kirjoituksenne muodostavat yksilöimättömän kokonaisuuden"** sekä, ettei oikeusasiamiehellä ole mahdollisuutta **"arvilla mittavasta viranomaiskirjeenvaihdosta tai tekoälyllä tehdyistä listauksista"**, mitä yksilöityä tapahtumaa tai menettelyä haluan tutkittavaksi.

Nämä eivät ole omia luonnehdintojani viranomaisten suhtautumisesta, vaan sanatarkkoja lainauksia heidän omista ratkaisuksistaan ja vastauksistaan.

Mielestäni viranomaisen ei tulisi koskaan käyttää päätöksessään tällaista kansalaisen henkilöön, kokemukseen tai mielikuviin kohdistuvaa vähättelevää kieltä. Näiden ilmaisujen perusteita ei ole kyseisissä päätöksissä avattu: päätöksissä ei ole yksilöity, mihin arvioituun aineistoon luonnehdinnat perustuvat, mikä esittämästäni selvityksestä on jäänyt näyttämättä, miksi alkuperäisiä asiakirjatodisteita ei ole pidetty riittävinä tai merkityksellisinä eikä sitä, miten osoittamani asiakirjaristiriidat on ratkaistu.

Jos viranomainen katsoo, ettei jokin väite ole tullut näytetyksi, sen tulee todeta tämä asiallisesti ja perustella yksilöidysti. Viranomaisen tehtävänä on arvioida esitettyä asiaa ja todistusaineistoa, ei leimata aineiston esittäjää tai korvata oikeudellisia perusteluja tämän kokemusta, mielikuvia tai käyttämiä työvälineitä koskevilla luonnehdinnoilla.

Jos asiakirjoilla yksilöityihin tapahtumiin, päivämääriin, päätöksiin, sähköposteihin, alkuperäiseen todistusaineistoon ja viranomaisten omien asiakirjojen välisiin ristiriitoihin ei vastata, tällainen retoriikka ei ole päätöksen asianmukaista perustelemista. Se siirtää huomion todistusaineistosta sen esittäjän henkilöön tai kokemukseen.

Alkuperäiset asiakirjat, viranomaispäätökset, diaarinumerot, päivämäärät, sähköpostit, lähetysvahvistukset ja viranomaisten omien asiakirjojen väliset ristiriidat eivät muutu mielikuviksi sillä perusteella, että viranomainen kutsuu niitä mielikuviksi. Ratkaisevaa on, ovatko esitetyt tapahtumat ja menettelyt todennettavissa alkuperäisistä asiakirjoista. Jos ovat, viranomaisen on arvioitava niiden sisältö ja merkitys sekä perusteltava yksilöidysti, miksi se katsoo, etteivät ne osoita väitettyä tapahtumaa tai menettelyvirhettä.

Viranomainen ei voi sivuuttaa alkuperäistä asiakirjanäyttöä kutsumalla sitä kansalaisen subjektiiviseksi kokemukseksi tai mielikuvaksi eikä muuttaa asiakirjoilla todennettavaa tapahtumaketjua tällaiseksi luonnehdinnaksi.

Tällaisten ilmaisujen toistuminen useissa valvonta- ja viranomaisratkaisuissa voi muodostaa kehän: aikaisempi viranomainen luonnehtii tapahtumia subjektiivisiksi tai mielikuviksi, myöhempi viranomainen tukeutuu tähän luonnehdintaan ja uusi valvontaratkaisu käyttää aikaisempia arvioita perusteena sille, ettei alkuperäistä aineistoa tarvitse enää tutkia kokonaisuutena.

Tällöin valvonta ei korjaa virheellistä tietopohjaa, vaan voi alkaa vahvistaa ja suojata sitä.

Jos virheiden osoittamisesta seuraa se, että henkilö joutuu itse yhä voimakkaamman viranomaisarvioinnin kohteeksi samalla, kun hänen

ilmoittamiaankuuperäisiä tekoja ja toimittamaansa näyttöä ei tutkita, julkisen vallan käytöllä voi olla tosiasiallisesti vaientava vaikutus.

Vaientava vaikutus voi syntyä ilman nimenomaista kieltoa. Se syntyy myös silloin, jos kansalainen oppii, että jokainen uusi yhteydenotto, korjausvaatimus tai asiakirjoihin perustuva arvostelu voidaan tulkita hänen luotettavuuttaan heikentäväksi, mutta viranomaisten aikaisempia ratkaisuja vastaan puhuva aineisto ei johda niiden uudelleenarviointiin.

Tällainen vaikutus ulottuu yksittäistä henkilöä laajemmalle.

Jos väkivallan uhrit tai viranomaisten virheitä havainneet kansalaiset alkavat pelätä, että avun pyytäminen, rikosilmoituksen tekeminen tai viranomaisen arvosteleminen kääntyy heitä vastaan, luottamus oikeusvaltioon heikkenee ja vakavia tekoja voi jäädä ilmoittamatta.

Oikeusvaltiossa kansalaista ei saa asettaa kielteisen henkilöarvioinnin kohteeksi pelkästään sen vuoksi, että hän arvostelee viranomaisen toimintaa tai vaatii osoitettujen virheiden korjaamista. Kansalaisen henkilöön kohdistuvilla luonnehdinnoilla ei myöskään saa korvata hänen esittämänsä asiakirjanäytön tutkimista. Julkista valtaa ei saa käyttää arvostelun vaimentamiseen, viranomaisvirheiden peittämiseen tai virkamiesten suojaamiseen oikeudelliselta vastuulta.

9. Myös ylimmän syyttäjätason toiminnan tulee kestää riippumaton arviointi

Esitutkintalain mukaan syyttäjä johtaa esitutkintaa, jos poliisimiehen epäillään tehneen rikoksen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä. Poliisimiehen tekemäksi epäilty rikos on tutkittava muussa kuin hänen toimipaikkansa poliisiyksikössä, ja tutkiva poliisiyksikkö on muutenkin

määrättävä siten, ettei luottamus esitutinnan puolueettomuuteen vaarannu.

Järjestelyn tarkoituksena on turvata tutkinnan riippumattomuus, asianosaisten oikeusturva ja yleisön luottamus siihen, ettei poliisiorganisaatio voi itse ratkaista omaa toimintaansa koskevaa rikosepäilyä.

Tämän oikeusturvatakeen on toteuduttava myös käytännössä eikä vain muodollisesti.

Valtakunnansyyttäjän ohjeessa VKS:2024:1 edellytetään, että poliisirikosasiat jaetaan syyttäjien käsiteltäviksi tavalla, joka turvaa asianosaisten oikeuden saada asiansa ratkaistuksi riippumattomasti, puolueettomasti ja joutuisasti.

Riippumattomuus ei toteudu pelkästään sillä perusteella, että ratkaisun allekirjoittaa syyttäjä. Sen on näyttävä myös siinä, miten toimitettu aineisto kirjataan, rajataan, selvitetään ja arvioidaan sekä miten ratkaisu perustellaan.

Jos poliisin toimintaan kohdistuva rikosepäily rajataan pois, siirretään, päätetään tai jätetään tutkimatta ilman, että toimitettu asiakirja-aineisto, viranomaisten omien asiakirjojen väliset ristiriidat ja väitetty tapahtumaketju arvioidaan kokonaisuudessaan, syyttäjäjärjestelyn tarkoitus ei toteudu käytännössä.

Poliisin toimintaan kohdistuvan rikosepäilyn riippumaton arviointi ei saa perustua saman poliisiorganisaation aikaisempiin johtopäätöksiin, joiden lainmukaisuutta rikosilmoitus nimenomaan koskee. Poliisilaitoksen oma hallinnollinen valvonta ei myöskään voi korvata syyttäjän johtamaa poliisirikostutkintaa.

Sama riippumattomuuden vaatimus koskee syyttäjälaitoksen omaa toimintaa. Myös syyttäjien suorittaman esikäsittelyn, esitutkintakynnyksen arvioinnin, päätösten perustelujen, esteellisyyksien ja sisäisten valvontamenettelyjen on kestettävä ulkopuolinen ja riippumaton arviointi.

Jos syyttäjälaitos arvioi omaa aikaisempaa menettelyään tai omien virkamiestensä mahdollista vastuuta, asiaa ei voida pitää riippumattomasti ratkaistuna vain sillä perusteella, että arviointi tapahtuu saman organisaation ylemmällä tasolla. Myös tällaisessa tilanteessa on varmistettava, ettei asian käsittelijällä ole yhteyttä arvioitavaan aikaisempaan ratkaisuun ja ettei organisaation oman toiminnan suojaaminen vaikuta aineiston rajaamiseen tai johtopäätöksiin.

Valtakunnansyyttäjän tehtävänä on valvoa ja edistää syyttäjätoiminnan oikeudellista laatua ja yhdenmukaisuutta. Tämä valvontavastuu lisää ylimmän syyttäjätason velvollisuutta varmistaa, että poliisirikosepäilyt käsitellään aidosti riippumattomasti, puolueettomasti, joutuisasti ja riittävään selvitykseen perustuen.

Oikeusvaltiossa mikään viranomainen ei voi olla käytännössä oman toimintansa viimeinen ja ainoa arvioija silloin, kun kysymys koskee juuri kyseisen viranomaisen mahdollista laiminlyöntiä, esteellisyyttä, virheellistä päätöstä tai rikosoikeudellista vastuuta. Muodollinen toimivallanjako ei riitä, jos tosiasiallinen arviointi jää saman viranomaisketjun sisäiseksi itsevalvonnaksi.

Riippumattomuuden tarkoituksena ei ole ainoastaan estää tosiasiallinen puolueellisuus. Sen on myös turvattava yleisön perusteltu luottamus siihen, että viranomaisen omaa toimintaa koskevat rikosepäilyt

tutkitaan samalla vakavuudella ja samojen oikeudellisten vaatimusten mukaisesti kuin muidenkin henkilöiden tekemiksi epäilty rikokset.

10. Presidentille esittämäni järjestelmätason kysymykset

En pyydä Teitä ratkaisemaan yksittäistä rikosasiaa, muuttamaan tuomioistuimen päätöstä tai määräämään yksittäistä viranomaista toimimaan tietyllä tavalla.

Pyydän Teitä käyttämään yhteiskunnallista asemaanne siihen, että Suomessa uskalletaan keskustella avoimesti oikeusvaltion kyvystä tunnistaa, tutkia ja korjata myös viranomaisjärjestelmän omat virheet.

Pyydän kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin järjestelmätason kysymyksiin:

1. Miten Suomessa estetään virheellisen viranomaistiedon siirtyminen viranomaiselta toiselle ja muuttuminen toistamisen kautta vähitellen virallisena pidetyksi totuudeksi?
2. Kenen vastuulla on virheellisen tietopohjan korjaaminen silloin, kun sama tieto on vaikuttanut poliisin, sosiaalihuollon, lastensuojelun, terveydenhuollon, olosuhdeselvittäjien ja lopulta tuomioistuimen käytettävissä olleeseen aineistoon?
3. Miten varmistetaan, etteivät lähisuhdeväkivallasta ilmoittavan henkilön mielenterveyttä, käyttäytymistä tai viestintätapaa koskevat tulkinnat syrjäytä ilmoitettujen tekojen ja niitä koskevan todistusaineiston tutkimista?
4. Miten turvataan lähisuhdeväkivallan uhrien ja lasten oikeudet silloin, kun pitkäkestoinen väkivaltakokonaisuus pirstotaan

erillisiksi tapahtumiksi tai sitä käsitellään ensisijaisesti huoltoriitana?

5. Miten poliisin ja syyttäjälaitoksen omaan toimintaan kohdistuvat rikosepäilyt tutkitaan aidosti riippumattomasti, puolueettomasti ja riittävään selvitykseen perustuen?
6. Miten varmistetaan, etteivät viranomaisten sisäinen valvonta ja toisistaan erilliset laillisuusvalvontaratkaisut johda tilanteeseen, jossa jokainen taho arvioi vain yksittäistä päätöstä mutta kukaan ei tutki koko viranomaisketjua ja sen yhteisvaikutuksia?
7. Miten estetään julkisen vallan tosiasiallisesti vaientava vaikutus silloin, kun kansalainen osoittaa viranomaisten virheitä alkuperäisillä asiakirjoilla ja vaatii niiden korjaamista?
8. Tarvitaanko Suomeen nykyistä riippumattomampi menettely useita viranomaisia koskevien virheketjujen, institutionaalisen itsepuolustuksen ja rakenteellisen korruption kaltaisten ilmiöiden tutkimiseksi?

Suomessa luotetaan vahvasti viranomaisiin. Se on suuri yhteiskunnallinen vahvuus.

Juuri tämän luottamuksen säilyttäminen edellyttää, että viranomaisten toimintaa voidaan arvioida avoimesti myös silloin, kun kysymys koskee vakavia, pitkäkestoisia ja useisiin organisaatioihin ulottuvia virheitä.

Luottamus ei vahvistu sillä, että virheet kiistetään, niiden merkitystä vähätellään tai niitä tarkastellaan vain toisistaan irrallisina yksittäistapauksina.

Luottamus vahvistuu sillä, että virheet tutkitaan riippumattomasti, vastuu kohdennetaan, virheellinen tieto korjataan ja sen vaikutukset myöhempiin viranomaismenettelyihin arvioidaan.

Tarvittaessa olen valmis toimittamaan Tasavallan presidentin kanslialle **anonymisoidun järjestelmätason yhteenvedon KOT ry:ssä tekemäni vapaaehtoistyön kautta tietooni tulleista samankaltaisista viranomaisprosesseista useiden eri hyvinvointialueiden ja poliisilaitosten toimialueilta.**

Yhteenvedo voisi osoittaa, miten yhden viranomaisen muodostama tieto tai narratiivi on siirtynyt viranomaiselta toiselle, alkanut ohjata myöhempää päätöksentekoa ja vaikeuttanut alkuperäisen asiakirjanäytön huomioon ottamista sekä virheellisen tiedon korjaamista.

Tällainen useita hyvinvointialueita ja poliisilaitosten toimialueita koskeva tarkastelu auttaisi arvioimaan, onko kyse yksittäisistä tapauksista vai laajemmasta rakenteellisesta oikeusturvaongelmasta. Muiden henkilöiden asiakirjoja tai tunnistettavia tietoja voidaan toimittaa ainoastaan heidän nimenomaisella suostumuksellaan ja salassa pidettävät tiedot asianmukaisesti suojaten.

Oikeusvaltio ei voi toimia siten, että viranomaisen virheet tunnistetaan, tutkitaan ja korjataan vasta silloin, kun viranomainen jää toiminnastaan julkisesti kiinni tai asia synnyttää niin voimakkaan julkisen paineen, ettei sitä voida enää sivuuttaa. Laillisuusvalvonnan, virkavastuun ja virheiden korjaamisen on toimittava myös silloin, kun tapahtumat eivät ole tallentuneet videolle, media ei kiinnostu asiasta eikä yksittäisellä kansalaisella ole mahdollisuutta saada tuekseen laajaa julkista huomiota.

Viranomaisen velvollisuus noudattaa lakia ei synny julkisuudesta, eikä kansalaisen oikeusturva saa riippua siitä, tuleeko hänen tapauksestaan julkinen kohu. Järjestelmän on kyettävä tunnistamaan ja korjaamaan virheensä lakisääteisten valvonta- ja korjausmenettelyjensä kautta ennen kuin julkisuus pakottaa sen toimimaan.

11. Luottamuksen menettämisen vaikutus maanpuolustustahtoon

Tällä tapahtumaketjulla on ollut myös syvästi henkilökohtainen vaikutus suhteeseeni Suomen valtioon. Suoritin naisten vapaaehtoisen asepalveluksen 18 vuotta sitten ja toimin sen jälkeen vuosien ajan aktiivisena reserviläisenä. Ylenin vääpeliksi jo 31-vuotiaana. Olen pitänyt maanpuolustusta, yhteiskuntavastuuta ja Suomen turvallisuuden edistämistä tärkeänä osana omaa arvomaailmaani.

Oman yli kaksi ja puoli vuotta kestäneen viranomaisprosessini aikana luottamukseni Suomen valtioon ja sen viranomaisiin on kuitenkin heikentynyt niin vakavasti, että harkitsen reservistä eroamista. Kyse ei ole hetken pettymyksestä tai yksittäisestä kielteisestä päätöksestä, vaan siitä, että asiakirjoilla osoittamiani virheitä ei ole korjattu, viranomaiset ovat tukeutuneet toistensa puutteellisiin arvioihin eivätkä järjestelmän omat valvontamekanismit ole palauttaneet oikeusturvaani tai luottamustani niiden toimintaan.

Maanpuolustustahto rakentuu viime kädessä luottamuksesta siihen valtioon ja oikeusjärjestykseen, jota kansalainen on valmis puolustamaan. Kun kansalainen kokee, ettei sama valtio kykene suojelemaan häntä ja hänen lapsiaan, tutkimaan ilmoitettuja tekoja tai

korjaamaan viranomaistensa asiakirjoilla osoitettuja virheitä, myös tämä luottamus voi murtua.

Omalla kohdallani usko Suomen oikeusvaltioon on horjunut tavalla, jota en olisi asepalvelusta suorittaessani tai aktiivisena reserviläisenä toimiessani voinut kuvitella.

Kirjoitan tämän siksi, että luottamuksen menettäminen ei ole vain yksittäisen kansalaisen henkilökohtainen seuraus. **Jos oikeusturvansa puolesta vuosia kamppaillut kansalainen menettää uskonsa valtion kykyyn noudattaa omia lakejaan, kyse on myös yhteiskunnan turvallisuudesta, yhteenkuuluvuudesta ja puolustustahdosta.**

Oikeusvaltio ei ole vahva siksi, ettei siinä tehtäisi virheitä. Se on vahva silloin, kun sillä on kyky ja rohkeus tunnistaa, selvittää ja korjata myös julkisen vallan omat virheet - myös silloin, kun niiden asianmukainen tutkiminen voi johtaa virkamiehen rikosoikeudellisen vastuun arviointiin.

Kunnioittavasti,

Jenni Aarnivalo